

Asia: VN/27681/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne arviomuistion luvusta 5 (Valvontalain 1 luku Yleiset säännökset)

Hyvil kannattaa sitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin sovellettaisiin rikosrekisteriotteen tarkastamisvelvoitetta koskevaa valvontalain 28 §:ää.

Hyvil pitää ongelmallisena sitä, että valvontalain sääntelyä kiristetään suhteessa sosiaalihuoltolain 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin palveluihin. Kyseisiä palveluja järjestetään hyvinvointialueen omaan päätökseen perustuen, jolloin järjestämistehtävän valvonta liittyisi käytännössä hyvinvointialueen oman päätöksen toimeenpanon valvontaan. Hyvinvointialue valvoo palveluntuottajia hyvinvointialuelain 10 §:n mukaisesti. Palveluntuottajilta ei lähtökohtaisesti edellytetä rekisteröintiä, joka on perusteltua ottaen huomioon myös se, että palvelut voivat olla monimuotoisia.

Sosiaalihuoltolain 14 §:n 3 momentin palvelujen osalta luvussa nostetaan esiin olennaisia huomioita. Lain rakenne ja säännökset pohjautuvat siihen, mitä yksityiset palveluntuottajat ovat tehneet kuten toimintayksikkömuotoiset hoivapalvelut taikka lääkärin vastaanottopalvelut. Perustelujen lain sanamuodon kanssa ristiriitaiset toteamukset kertovat lain valmisteluhistoriasta ja siitä, että lain soveltaminen esim. viranomaistoimintaa sisältäviin ”palveluihin” on ongelmallista. Valitettavasti tätä ongelmaa ei ole missään vaiheessa perinpohjaisesti selvitetty.

Arviomuistiossa on nostettu esille se sosiaalihuoltoon kuuluva asia, että palveluja eivät aina tarjoa sosiaalihuollon ammattihenkilöt. Tämä tulisi huomioida myös valvontalaissa. Liian tiukkoja edellytyksiä ei saa säätää palveluntuottajille ja palveluyksiköille.

Liikkumista tukevat palvelut ovat hyvä esimerkki siitä, että sosiaalipalvelut ovat moninaisia joka on seikka, jota ei ole otettu valvontalain valmistelussa riittävästi huomioon. Ei ole tarpeellista edellyttää esim. taksipalveluilta ja välityskeskustoiminnalta rekisteröitymistä valvontalain mukaisesti. Taksipalvelut ovat jo luvanvaraisia (yrityslupa ja taksinkuljettajan ajolupa).

Hyvil kannattaa ajatusta siitä, että sosiaalihuollon tukipalvelujen rekisteröinnistä luovutaan kokonaan. Joka tapauksessa tukipalvelujen rekisteröintiä ei saa siirtää hyvinvointialueiden vastuulle.

Palvelujen järjestämisen kannalta palveluja käytetään joko ostopalveluna tai palvelusetelipalveluna. Riittää, että palvelujen kriteerit asetetaan hankinta- tai palveluseteliprosessin yhteydessä.

Myöskään kuntien tuottama lyhytaikainen huolenpito (liittyen aamu- ja iltapäivätoimintaan) ei tulisi olla valvontalain rekisteröintimenettelyn piiriin kuuluva palvelu (tuottaja/palveluyksikkö). Valvontalaki voi tässä aiheuttaa ongelmia esim. vastuuhenkilöiden ja tietojärjestelmien suhteen. Riskiperusteisestikaan ajatellen ei toisen viranomaisen tuottaman palvelun, joka sisällöltään on samanlainen ko. viranomaisen muutenkin järjestämän palvelun (aamu- ja iltapäivätoiminta) kanssa, voi katsoa muodostavan erityistä riskiä asiakasturvallisuuden kannalta.

Hyvil kannattaa sitä, että lainsäädännön jatkokehittämisessä tulisi täsmennetään, miltä osin valvontalakia sovelletaan soveltaa opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin erityisoppilaitoksissa. Hyviliin näkemyksen mukaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 10 §:ssä tarkoitettulle erityismenettelylle on edelleenkin perusteita. Opetuksen- ja koulutuksen tueksi järjestettävien sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus tulee turvata opetuksen järjestäjän taholta eikä sitä tule vaikeuttaa esim. rekisteröintimenettelyjen kautta.

Hyvil suhtautuu varauksellisesti siihen, että toimeksiantosuhteinen perhehoito tuotaisiin valvontalain piiriin. Jatkotyössä on kuitenkin hyvä arvioida toimeksiantosuhteisen perhehoidon valvonnan ja valvontakeinojen riittävyttä.

Julkisten palvelunjärjestäjien ja tuottajien kuten esim. hyvinvointialueet rekisteröinnin myötä toiminnan volyyymi kasvaa huomattavasti. Lisäksi julkisen palvelutuotantoa organisoidaan uudelleen myös tulevaisuudessa. Rekisteröinnin osalta myös pyrittävä kustannusten optimointiin myös julkisten palvelunjärjestäjien osalta. Rekisteröinnin vieminen yksityiskohtaisemmalle tasolle on vastoin tätä. Myös kansalliseen turvallisuuteen liittyvät näkökohdat ovat tässä samansuuntaiset. Hyviliin näkemyksen mukaan rekisteröintivelvoitteen vieminen palvelupisteiden tasolle ei ole kannatettavaa.

Hyvil toteaa, että vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määrittelyä tulee täsmentää ja kaventaa. Määrittelyä ei tule rakentaa sosiaalihuoltolain käsitteeseen erityistä tukea tarvitsevat henkilöt, koska se on hyvin tulkinnanvarainen (vaikeuksia hakea ja saada palveluja). Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavat palveluyksiköt saattavat muodostua kooltaan hyvin erilaisiksi (pieniksi) suhteessa muihin palveluyksiköihin, joiden määrittely on joustavampaa.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 6 (Valvontalain 2 luku Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset)

Hyvilissä on STM:n rahoittama Vuokratyön sopimus- ja hankintamalli Suomen hyvinvointialueille -hanke (1.5.2025-31.5.2026). Vuokratyön sopimus- ja hankintamallin lisäksi hankkeessa laaditaan opas vuokratyön hankinnalle. Oppaassa pyritään määrittelemään mm. se, millaisten tunnusmerkkien täytyessä on kyse vuokratyön hankinnasta ja milloin sote-palveluostosta (osa- tai kokonaisulkoistus).

Hyvil kannattaa pieniä palveluntuottajia koskevan väliaikaisen sääntelyn muuttamista pysyväksi menettelyksi. Tosiasiallisesti väliaikainen sääntely on vastannut aikaisempaa oikeustilaa, joskin sosiaalihuollon osalta aiempaa rajoitetumpana.

Hyvil pitää tärkeänä selkeyttää myös palveluyksikön vastuuhenkilön, terveydenhuoltolain 57 §:n ja sosiaalihuoltolain 46 a §:n vastuita.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 7 (Valvontalain 3 luku Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinti)

Hyvin yhtyy näkemykseen, jonka mukaan rekisteröintiä koskevassa säätelyssä ei ole riittävässä määrin otettu huomioon julkisen palveluntuotannon erityispiirteitä ja palvelurakennetta. Mitä yksityiskohtaisemmalle tasolle tiedontoimittamisvelvollisuus viedään, sitä suurempi on riski tietojen ajantasaisuuden ja luotettavuuden suhteen hyvinvointialueiden palveluverkkouudistus, toimitilamuutokset ja henkilöstön vaihtuvuus huomioiden, ja sitä suuremmat ovat toimeenpanon ja tietojen ylläpitämisen kustannukset. Laajan ja yksityiskohtaisen rekisteröintivelvoitteen voidaan katsoa hidastavan järjestäjien palveluiden uudistamiskykyä ja tekevän rakenteista vähemmän ketteriä kuin järjestämislain tavoitteet edellyttäisivät.

Hyvil on samaa mieltä myös siitä, että rekisteröinti ja siihen valmistautuminen edellyttävät lisäresursseja. Myös rekisteröinnin muutoksia koskevien suoritteiden hinnat voivat muodostua suuressa organisaatiossa merkittäviksi. Sekä valvontaviranomaiset että hyvinvointialueet ovat ennakoineet hyvinvointialueiden tulevan tarvitsemaan ohjausta ja tukea rekisteröintimenettelyyn valmistautumiseen ja rekisteröintiä varten edellytettävän palveluyksikkörakenteen luomiseksi.

Hyvil myös jakaa Valviran näkemyksen siitä, että on syytä arvioida, voidaanko julkisten palveluntuottajien tulevaa rekisteröintiä porrastaa tai vaiheistaa edelleen siirtymäajan jälkeen. Tämä siis siirtymäajan pidentämisen ohella.

Soteri- rekisteri

Hyvil kannattaa master-rekisterin perustamista, mutta työ on tehtävä huolella. Alla muutamia toiveita ja ehdotuksia soterin muodostamiseksi master-rekisteriksi.

Soteri-rekisteri tarvitsee vielä kehitystyötä ennen hyvinvointialueiden soteri-käyttöönottoa. Tällaisenaan soterin tietosisällöt ja tietorakenteet eivät ole riittäviä muille toimijoille toimiakseen master-tietovarantona. Hyvinvointialueille soterin käyttöönotto on sekä hallinnollisesti että kustannuksien näkökulmasta suuri ponnistus. Tämän vuoksi Hyvil pitää välttämättömänä, että hyvinvointialueiden rekisteröintivelvollisuus tulee voimaan vasta, kun soteri-rekisterin tietosisällöt ja -rakenteet on viimeistely. Mikäli soteri-rekisteri otetaan käyttöön keskeneräisenä, on todennäköistä, että hyvinvointialueiden käyttöönottokustannukset lisääntyvät entisestään. Julkisten toimijoiden tiedontoimittamisvelvoitteiden kustannusvaikutuksista tarvitaankin tarkempaa tietoa ennen Valvontalain toimeenpanoa.

Käsitteet toimipaikkatiedoissa sekä lainsäädännössä ovat edelleen sekaisin. Toivommekin, että ensin tehtäisiin sanastotyö, jotta tietorakenteet olisi mahdollista saada kuntoon. Nykyiset tietorakenteet ovat hyvin erilaisia eri toimijoilla. Jotta tietorakenteet voidaan yhtenäistää, tarvitaan tiiviimpää yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Käsitteitä tulisikin selventää myös siltä osin, mitä tarkoitetaan Master-rekisterillä, joka soteri:sta on ajateltu muodostuvan.

Tiedot tulee voida jatkossa toimittaa rajapintojen käyttäen, mutta rajapintojen tietoturva on huomioitava. Myös yleinen valmius ja varautuminen on huomioitava master-tietovarantoa perustettaessa. Sosiaali- ja terveydenhuolto on toimialana kriittinen. Asioiden pitää hoitua myös

poikkeustilanteissa. Tämän vuoksi soteri-rekisterin tulee master-tietovarantona huomioida myös valmius ja varautuminen. Nämä kuvaukset, miten soteri-rekisteri toimii poikkeusoloissa puuttuvat.

LVV:n vastuu soteri-rekisterin omistajana on suuri. Soteri-rekisterin kehittämisen näkökulmasta tulisi asettaa kehitystyölle pidemmän ajan tavoitteet tiedon toimittamisen ja eri viranomaisten tietotarpeiden kokonaisuudessa. Hyvil katsoo, ettei nykyisen kaltaista rekisteriä tulisi kehittää kohti master-rekisteriä vain yhden toimijan (LVV:n) tarpeisiin, vaan kehittämistyössä tulisi pyrkiä siihen, että rekisteri palvelisi aidosti kaikkia tiedon tarvitsijoita.

Kaikille toimijoille (hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki, HUS-yhtymä, DVV, THL, Kela jne.) tulee olla selvää, miten soteri-rekisteri on rakennettu, miten se toimii ja miten rekisteri on varautunut poikkeusoloihin. Eli toivomme asiassa tiiviimpää yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 8 (Valvontalain 4 luku Omavalvonta)

Hyviliin näkemys on, että hyvinvointialueilla tulee olla itsenäinen päätäntävalta omavalvonnan organisoinnin suhteen. Erilaisilla organisatorisilla ratkaisuilla on omat vahvuutensa eikä tässä vaiheessa ole syytä lähteä rajaamaan käytettävissä olevia toimintamalleja. Myöskään omavalvontaohjelman sisältöä ei ole syytä lähteä ohjaamaan yksityiskohtaisella normiohjauksella.

Hyvil kannattaa sen selvittämistä, onko sellaisia palveluja, joiden osalta valvontatoimivallan rajaamista järjestämisvastuussa olevaan hyvinvointialueeseen tulisi palvelutuotannon kokonaisnäkömyksen ja asiakasturvallisuuden turvaamisen näkökulmasta arvioida uudestaan.

Hyvil pitää myös hyvänä, että jatkovalmistelussa tulisi arvioida tarvetta ja mahdollisuutta laajentaa rikostaustan selvittämisvelvollisuutta myös muiden kuin palveluntuottajaan työ- tai virkasuhteessa olevien henkilöiden osalta kuten esim. vuokratyöntekijöiden osalta.

Hyvil pitää myös tarkoituksenmukaisena sitä, että palveluntuottaja ja -järjestäjä olisivat velvoitettuja ilmoittamaan valvontaviranomaiselle vain nimenomaisesti sellaiset toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavat epäkohdat taikka vaarantaneet tapahtumat, vahingot tai vaaraepäkohdat ja muut puutteet, joita organisaatio ei ole tai ei pysty omavalvonnallisin toimin korjaamaan tai hallitsemaan.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 9 (Valvontalain 5 luku Viranomaisvalvonta)

-

Kommenttinne arviomuistion luvusta 10 (Valvontalain 7 luku Erinäiset säännökset)

-

Kommenttinne arviomuistion luvusta 11 (Valvontalain 8 luku Voimaantulo)

Kuten arviomuistiossa on todettu, valvontalakia koskevassa palautteessa on korostunut tarve tarkastella uudelleen, ovatko kaikki rekisteröintiä varten annettavat tiedot tosiasiallisesti tarpeen palveluiden valvonnan kannalta ja tulisiko rekisteröintiä varten toimitettavia tietoja suhteuttaa

rekisteröitävän organisaation koon ja toimialan/palvelun luonteen perusteella. Palautteen mukaan rekisteröintiä koskevassa säätelystä ei ole riittävässä määrin otettu huomioon julkisen palveluntuotannon erityispiirteitä ja palvelurakennetta.

Edellä mainituista syistä julkisten palveluntuottajien rekisteröinti nykyisen sääntelyn mukaisesti ja nykyisen siirtymäajan jälkeen on rekisteröintimenettelyn sujuvuuden näkökulmasta riski, jonka vuoksi siirtymäaika on perusteltua jatkaa.

Hyvil pitää tärkeänä siirtymäajan jatkamista. Hyvilin näkemyksen mukaan hyvinvointialueita koskeva rekisteröintivelvoitteen voimaantulossa tulee ottaa huomioon valmisteilla oleva sosiaalipalvelujen uudistaminen. Todennäköistä on, että sosiaalipalvelujen uudistaminen joka tapauksessa vaikuttaa huomattavassa määrin palveluyksiköiden rekisteröintiin. Lykkääminen edesauttaa sitä, että rekisteröintiin liittyen ei aiheudu turhia kustannuksia kaksinkertaisesta työstä.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 12 (Erinäiset kysymykset)

-

Muut kommenttinne arviomuistiosta

Hyvil pitää tärkeänä, että valvontalain toimivuutta arvioidaan. Muistiossa on nostettu esille monia tärkeitä kehittämiskohteita. Joissakin kohdin on vaikea erottaa miltä osin on kyse saadusta palautteesta ja miltä osin tehdyistä johtopäätöksistä.

Hyvil yhtyy arviomuistiossa esitettyyn näkemykseen lainmuutosten aikataulutuksesta. Muistion mukaan valvontalain väliaikaisen sääntelyn voimassaolon sekä julkisten palveluntuottajien siirtymäajan jatkamisen edellyttämät lainmuutokset tulee saattaa voimaan 1.1.2027 mennessä.

Uotinen Sami
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy